

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 16^{ΗΣ} ΜΑΪΟΥ 1940

ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΜΑΡΙΝΟΥ ΓΕΡΟΥΛΑΝΟΥ

ΠΡΑΞΕΙΣ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ

ΘΑΝΑΤΟΙ

Ὁ Πρόεδρος ἀναγγέλλει τὸν θάνατον τοῦ ξένου ἐταίρου τῆς Ἀκαδημίας Γουλιέλμου Dörpfeld, μεθ' ὃ ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς λέγει τὰ ἑξῆς περὶ τοῦ ἐπιστημονικοῦ ἔργου τοῦ ἐκλιπόντος:

Ὁ θάνατος τοῦ Γουλιέλμου Dörpfeld (1853-1940), τὸν ὁποῖον ἀνήγγειλεν ὁ Πρόεδρος τῆς Ἀκαδημίας, ἐτερμάτισε τὴν ἔνδοξον ἐπιστημονικὴν ζωὴν ὀγδοήκοντα ἑπτὰ ἐτῶν ἐπιφανεστάτου ἀνδρὸς καὶ ἐσημείωσε τὴν ἔναρξιν μακρᾶς ὑστεροφημίας, τὴν ὁποίαν ἡ τύχη ἐπιφυλάσσει εἰς τοὺς μεγάλους, τοὺς οὐχὶ μόνον ἐν ζωῇ, ἀλλὰ καὶ μετὰ θάνατον διδασκάλους.

Ὁ Γουλιέλμος Dörpfeld ἀπὸ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς ἀφορμηθεὶς καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ἀρχιτεκτονικῇ ἀναζητήσας τὸν σκοπὸν τοῦ βίου αὐτοῦ, ἐν ταύτῃ δὲ κυρίως εὐστοχώτατα μελετήσας καὶ ἑξαίρετως διακριθεὶς, ὥς κολυμβήθραν τοῦ ἐπιστημονικοῦ βαπτίσματος ἔσχε τὴν Ὀλυμπίαν, ὅπου προσεΐλκυσε αὐτὸν ἡ στοργὴ καὶ ἡ ἐκτίμησις τοῦ ἐπιφανοῦς αὐτοῦ διδασκάλου ἀρχιτέκτονος Φρειδερίκου Adler, τοῦ μετὰ τοῦ πολλοῦ Ἑρνέστου Κουρτίου διευθύναντος τὰς μεγάλας καὶ καρποφόρους ἀνασκαφὰς τοῦ ἱεροῦ τόπου κατὰ τὴν πρώτην αὐτῶν περίοδον.

Ὅπως καὶ διὰ τὸν Ἀδόλφον Furtwängler καὶ ἄλλους, οὕτω καὶ διὰ τὸν Γουλιέλμον Dörpfeld, τὸ βάπτισμα τῆς Ὀλυμπίας ὑπῆρξεν ἡ ἀφετηρία λαμπρᾶς ἐπιστημονικῆς σταδιοδρομίας, ἡ ὁποία ἀνέφξε νέους δρόμους ἐν τῇ ἐρευνῇ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς ἀρχιτεκτονικῆς καὶ κατηύθυνε τὴν ἐπιστημονικὴν μελέτην εἰς ὁδὸν ἀκριβοῦς παρατηρήσεως, χρονολογικῆς συστηματοποιήσεως καὶ θαυμαστῆς σαφηνείας περὶ τὴν ἔκθεσιν τῶν πορισμάτων τῶν μελετῶν αὐτοῦ.

Ἦδη ἐν Ὀλυμπίᾳ ὁ Dörpfeld ἀναδεικνύεται ταχέως εἰς τεχνικὸν διευθυντὴν τῶν ἀνασκαφῶν ἀπὸ τοῦ 1877 μέχρι τοῦ 1881, ἀπὸ δὲ τοῦ 1882 ἀναλαμβάνει τὴν θέσιν τοῦ β' γραμματέως - διευθυντοῦ καὶ ἀρχιτέκτονος τῆς νεαρᾶς τότε ἐν Ἀθήναις Γερμανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς, μετὰ δέ τινα ἔτη καθίσταται πρῶτος αὐτῆς διευθυντῆς, ἔχων ὡς συνεργάτην β' διευθυντὴν τὸν πολὺν Παῦλον Wolters.

Ἀπὸ τῆς σκοπιᾶς ταύτης ὁ Dörpfeld οὐχὶ μόνον τὰς ἐργασίας τῆς Γερμανικῆς Σχολῆς εὐστοχώτατα κατηύθυνεν, ἀλλὰ καὶ τὰς ἰδίας αὐτοῦ μελέτας εὐρύτατα ἀνέπτυξε καὶ διεμόρφωσεν, ὥστε κατὰ τὴν περίοδον ταύτην νὰ σημειωθῇ μεγίστη ἀκμὴ τῶν περὶ τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν ἀρχιτεκτονικὴν μελετῶν πρωτοστατοῦντος τοῦ Γουλιέλμου Dörpfeld.

Ἡ μελέτη τῶν Ἀθηναϊκῶν ἀρχιτεκτονικῶν μνημείων καὶ ἰδίᾳ τῶν μνημείων τῆς Ἀκροπόλεως, τῶν τε ἐπ' αὐτῆς καὶ τῶν κατὰ τὰς κλιτύς αὐτῆς, κατ' ἐξοχὴν δὲ τοῦ Διονυσιακοῦ θεάτρου, ὀφείλονται εἰς τὴν ἀποκλειστικὴν πρωτοβουλίαν τοῦ ἐπιφανοῦς ἀνδρός, ὅστις ἐποδηγέτησεν ἐν τούτῳ πάντας τοὺς μεταγενεστέρους. Ἐὰν σήμερον αἱ περὶ τὴν ἱστορίαν τῶν ἀρχαίων Ἑλληνικῶν οἰκοδομημάτων ἔρευναι ἀκμάζουσι καὶ αἱ τοπογραφικαὶ μελέται τῶν Ἀθηνῶν προήχθησαν, ἐν τισιν, ἴσως, σημείοις καὶ διαφωνοῦσαι πρὸς ἐκεῖνον, οὐδεὶς εἶναι δυνατόν νὰ λησμονήσῃ τὴν τεραστίαν ὥθησιν, τὴν ὁποίαν εἰς τοῦτο προσέδωκεν ὁ Dörpfeld, ὅτε ἀκόμη αἱ μελέται αὗται διετέλουν ἐν πρωτογόνῳ ἢ ἀσχηματίστῳ καταστάσει.

Κατὰ τὴν μακροτάτην ταύτην ἐν Ἀθήναις διαμονὴν αὐτοῦ ὁ Dörpfeld συνεδέθη στενώτατα καὶ πρὸς Ἑλληνικὰς ἀνασκαφικὰς ἐρεῦνας, ἡ δὲ ἀρχιτεκτονικὴ αὐτοῦ συνεργασία καὶ ἐν Ἐπιδαύρῳ καὶ ἐν Ἐλευσίνι καὶ ἐν Ἀμφιαρείῳ τοῦ Ὠρωποῦ καὶ ἐν Σουνίᾳ καὶ ἐν Θέρμῳ κ. ἄ. προκαλεῖ τὴν ἀμέριστον ἡμῶν εὐγνωμοσύνην διὰ τὴν πολυτιμοτάτην αὐτοῦ συμβολὴν εἰς τὰ Ἑλληνικὰ ἔργα, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸν ἄκρατον φιλελληνισμόν, τὸν ὁποῖον ἔκτοτε εἶχεν ἐκδηλώσει ὁ ἀείμνηστος ἀνὴρ, προθυμότητά πάντοτε παρέχων τὴν γνώμην αὐτοῦ εἰς τὴν ἀρχαιολογικὴν ὑπηρεσίαν, ἐξαίρετον δ' ἐπιδείξας ἐκάστοτε ἐνδιαφέρον διὰ τὰς ἀναστηλώσεις ἀρχαίων μνημείων, περὶ τῶν ὁποίων ὑπῆρξεν ἄριστος γνώμων.

Τὴν ἀξίαν τῆς συνεργασίας τοῦ Dörpfeld δυνάμεθα ἄριστα νὰ ἐκτιμήσωμεν ἐν τῇ ἀνασκαφῇ τῆς Τροίας, τῆς ὁποίας ἡ δευτέρα περίοδος διεξαχθεῖσα ὑπὸ τὴν ἔμπειρον διευθύνσιν τοῦ δεδοκιμασμένου ἀνδρὸς ἀπέδωκεν οἷα πάντες οἱ ἀρχαιολόγοι γινώσκουσιν ἀποτελέσματα καὶ κατέστησε τὴν ἀνασκαφικὴν ἔρευναν προσιτὴν εἰς τὴν αὐστηράν ἐπιστήμην, ὥστε καὶ ἡ νεωτέρα Ἀμερικανικὴ ἔρευνα ἀπ' αὐτῆς ἀφορμωμένη καὶ ἀναπτυσσομένη ὑπὸ τοῦ Beegen νὰ προαγάγῃ ἐξαιρέτως τὰ ἀρχαιολογικὰ πορίσματα. Ἡ εὐμενὴς τύχη ἠθέλησεν, ὅπως ὁ Dörpfeld πρεσβύτης ἦδη, ἀλλὰ θαλερὸν ἄγων γῆρας, παραστῇ μετὰ πεντηκονταετίαν κατὰ τὴν νέαν

ταύτην Ἀμερικανικὴν ἐπανάληψιν τῆς ἐξερευνήσεως τῆς Τροίας. Παρομοίας χαρᾶς ἀπῆλυνσε καὶ κατὰ τὰς ἐν ἔτει 1932 τελεσθείσας ἐορτὰς τῆς τριακονταετηρίδος τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Würzburg, ὅτε ἐπεδόθη εἰς αὐτὸν ἀνανεωθὲν τὸ πρὸ πεντηκονταετίας ἀπονεμηθὲν αὐτῷ δίπλωμα τοῦ ἐπιτίμου διδάκτορος.

Ὅτε δὲ κατὰ τὴν ἑναρξιν τῶν νέων ἀνασκαφῶν τῆς Ὀλυμπίας, τῇ 10ῃ Ἀπριλίου 1936, μετὰ πάροδον 61 ἔτων ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῶν πρώτων, παρέστη καὶ αὐτὸς ὁ Νέστωρ τῆς Γερμανικῆς ἀρχαιολογίας καὶ ἔλαβε συγκεκινημένος τὸν λόγον, πάντες ἡσθάνοντο πόσον ὁ Dörpfeld εἶχε συντελέσει εἰς τὴν νέαν τῶν ἀνασκαφῶν περίοδον, οὐχὶ μόνον διὰ τῆς ὑπὲρ αὐτῶν συνηγορίας αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς ἐπιμόνου προσωπικῆς αὐτοῦ ἐργασίας, διὰ τῆς ὁποίας ἀπέδειξεν ὅτι ἡ ἀνασκαφὴ τῆς Ὀλυμπίας δὲν εἶχε συμπληρωθῇ, ὅτι δὲ ἡ ἱστορία τῆς Ἀλτεως ἀνέρχεται εἰς χρόνους πολλῷ προγενεστέρους τῆς γεωμετρικῆς λεγομένης περιόδου. Τεκμήριον τούτου τὰ σπουδαιότατα μεταξὺ τοῦ Ἡραίου, τοῦ Μητροφίου καὶ τοῦ Πελοπίου εὐρήματα, τὰ ὁποῖα διεξοδικῶς ἐδημοσίευσεν ἐν τῷ ἔργῳ αὐτοῦ Alt-Olympia.

Θὰ ἐμήκυνε πολὺ τὸν μνημόσυνον τοῦτον λόγον ἡ ἀκριβὴς ἀναγραφὴ πασῶν τῶν ἐργασιῶν τοῦ ἐπιφανοῦς ἀρχαιολόγου ἀρχιτέκτονος, ἀρκεῖ δὲ ἐνώπιον τῆς ἐπιστημονικῆς ἡμῶν ὀμυγύρεως ἡ ἔξαρσις τῶν χαρακτηριστικῶν σημείων τῆς μεγάλης αὐτοῦ συμβολῆς, μεθοδικῆς τε καὶ πραγματικῆς συστηματοποίησις καὶ τελειοποίησις τῶν τεχνικῶν μεθόδων τῆς ἀνασκαφῆς, ἐδραΐωσις καὶ ἀνάπτυξις τῆς στρωματογραφίας τῶν ἀνασκαπτομένων ἐδαφῶν, ἀκριβὴς παρατήρησις καὶ διάκρισις τῶν περιόδων τῶν ἀνευρισκομένων ἀρχιτεκτονικῶν λειψάνων καὶ ἰδίᾳ τῶν διαφόρων οἰκοδομικῶν περιόδων τοῦ αὐτοῦ οἰκοδομήματος, θεμελίωσις τῆς ἀρχιτεκτονικῆς ἱστορίας ἐπὶ σαφῶν δεδομένων τῶν ἀρχιτεκτονικῶν λεπτομερειῶν.

Διὰ τῶν ἀρχῶν τούτων ὁ Dörpfeld ἀνήγειρε στερεὸν καὶ ἀκλόνητον τὸ οἰκοδόμημα τῆς ἰδίας αὐτοῦ προσωπικῆς δόξης. Διὰ τούτων προήχθη θετικῶς ἡ ἱστορία τῶν ἀρχαίων Ἑλληνικῶν ἀρχιτεκτονικῶν μνημείων καὶ συνεδέθη ἀρρήκτως τὸ ὄνομα τοῦ ἀειμνήστου ξένου ἡμῶν ἐταίρου πρὸς τὴν νέαν μορφὴν τῶν ἱστορικῶν ἀρχιτεκτονικῶν μελετῶν, ἐν ταῖς ὁποίαις ὁ Dörpfeld ἠντύχησε νὰ ἴδῃ σμῆνος μαθητῶν οὐχὶ μόνον ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ, ἀλλ' ἀνὰ πάσας τὰς ἐπιστημονικὰς ἀρχαιολογικὰς χώρας.

Τὴν μεγάλην ταύτην ἐπιστημονικὴν ἀκτινοβολίαν τοῦ ἀνδρὸς ἐξαιρέτως ἠνύνησεν ἡ μακρὰ αὐτοῦ παραμονὴ ἐν τῇ διευθύνσει τῆς Γερμανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς ἐν ἀρχαιολογικῷ κέντρῳ ὑψίστης διεθνοῦς σημασίας οἷον αἱ Ἀθῆναι, πρὸς δὲ τούτοις τὰ ἐξαίρετα προσωπικά τοῦ Dörpfeld χαρίσματα.

Ὁ Dörpfeld δὲν ἐπέδρασεν ἐπὶ τὴν ἐξέλιξιν τῶν ἀρχιτεκτονικῶν μελετῶν μόνον διὰ τῶν δημοσιευμάτων αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν συχνῶν αὐτοῦ ἐν Ἀθῇ-

ναις καὶ ἀλλαχοῦ τῆς Ἑλλάδος μαθημάτων, τὰ ὅποια ἀθροοὶ παρηκολούθουν οἱ ἐν Ἑλλάδι παντοδαποὶ ἀρχαιολόγοι. Κατὰ τὰ μαθήματα ταῦτα ὁ Dörpfeld ἀνέπτυξε τὴν μεγάλην αὐτοῦ παιδαγωγικὴν καὶ διδακτικὴν ἰδιοφυΐαν καὶ μεθοδικὴν δεξιότητα, τὴν ὁποίαν εἶχε κληρονομήσει παρὰ τοῦ ἐπιφανοῦς παιδαγωγοῦ πατρός του Φρειδερίκου Γουλιέλμου Dörpfeld, τοῦ ὁποίου τὸ παιδαγωγικὸν δαιμόνιον ἐπέδρασε μεγάλως καὶ ἐπὶ τὴν διαμόρφωσιν τῆς διδακτικῆς μεθοδολογίας καὶ ἐπὶ τὴν ὁργάνωσιν τῆς σχολικῆς ἐκπαιδεύσεως τῆς πατρίδος αὐτοῦ.

Διὰ τῶν ἀρχαιολογικῶν αὐτοῦ μαθημάτων καὶ περιηγήσεων ὁ Γουλιέλμος Dörpfeld συνεδέθη ἀμέσως μετὰ τῆς παγκοσμίου ἀρχαιολογίας καὶ διέδωκεν εὐρύτατα τὸν σπόρον τῆς σοφίας αὐτοῦ, τοῦ ὁποίου οἱ καρποὶ εἶναι ἀναμφισβήτητοι.

Ἐὰν παράτολμοί τινες θεωροῖαι αὐτοῦ δὲν ἐγένοντο ἀποδεκταί, τοῦτο δὲν δύναται νὰ μειώσῃ τὴν ἄλλην αὐτοῦ ἐδραϊαν δόξαν διὰ τὴν θετικὴν προαγωγὴν τῆς ἀρχιτεκτονικῆς ἀρχαιολογίας καὶ τοπογραφίας, διὰ τὸ ὑπέρτερον αὐτοῦ ἦθος καὶ τὴν προσωπικὴν του γοητείαν.

Ἀλλὰ τὴν ὑπέροχον ταύτην προσωπικότητα τοῦ ἐκλιπόντος ἀνδρὸς τιμᾷ ἡ ἐπιστημονικὴ Ἑλλὰς ἰδιαιτέως καὶ γεραίρει τὴν μνήμην αὐτοῦ ἑξαιρέτως διὰ τὸν διὰ παντὸς τοῦ βίου αὐτοῦ ἐπιδειχθέντα ἄδολον, εἰλικρινῆ καὶ ἀκλόνητον φιλελληνισμόν, τὸν ὁποῖον ἐπεσφράγισεν ἡ τελευταία αὐτοῦ θέλησις, ὅπως ταφῇ ἐν Λευκάδι ἐν θέσει τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἐκλογῆς.

Ὁ τάφος οὗτος θὰ ἀποτελῇ ἐφεξῆς διὰ τοὺς Ἕλληνας συμβολικὸν μνημεῖον μεγάλης ἐπιστημονικῆς διανοίας καὶ μεγάλης καὶ εὐγενοῦς φιλελληνικῆς καρδίας!

ΕΚΛΟΓΑΙ ΝΕΩΝ ΜΕΛΩΝ

Ὁ Πρόεδρος ἀναγινώσκει τὸ Β. Διάταγμα περὶ τῆς κυρώσεως τῆς ἐκλογῆς τοῦ ἐν Λονδίνου ἱατροῦ **Ἀλεξάνδρου Καββαδία** ὡς ἀντεπιστέλλοντος μέλους τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν ἐν τῇ τάξει τῶν Θετικῶν ἐπιστημῶν.

ΚΑΤΑΘΕΣΙΣ ΚΛΕΙΣΤΟΥ ΦΑΚΕΛΛΟΥ

Γίνεται δεκτὴ ἡ κατάθεσις ἐν τῷ ἀρχεῖῳ τῆς Ἀκαδημίας κλειστοῦ φακέλλου περιέχοντος, κατὰ τὸ ἐπίγραμμα, περιγραφὴν καὶ σχέδια πρακτικῶν μηχανημάτων, ὑπὸ τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ κ. Μάνου Λουκίδου.

ΚΑΤΑΘΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ ΒΙΒΛΙΩΝ

Ὁ Γενικὸς Γραμματεὺς παρουσιάζει τὰ πρὸς τὴν Ἀκαδημίαν ἀποσταλέντα βιβλία.

Ὁ Γρηγόριος Ξενόπουλος παρουσιάζει τὸ βιβλίον τοῦ κ. *Ἀνδρέου Καλογρηᾶ*: «*Η σάτυρα στὴ Κεφαλονιά*», τόμ. Α΄, διὰ τῶν ἐξῆς: